

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Reconstructie en herinterpretatie

1 maximumscore 2

- Voor de familie De' Medici was dit huwelijk van politiek-strategisch belang, omdat het aangaan van een verbintenis met een geslacht met een lange (adellijke) traditie de macht / invloedssfeer van de familie De' Medici uitbreidt / onderstreept en/of omdat de familie hiermee de sociale status verhoogt / aansluiting vindt in een hogere sociale (adellijke) laag 1
- De voorstellingen verwijzen hiernaar doordat zij de glorieuze geschiedenis van de familie van Johanna verbeelden en/of doordat zij de hoge (keizerlijke) status van de familie van Johanna verbeelden 1

2 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Als je vaak hetzelfde karakter speelt, hoef je niet meer na te denken over de mimiek en/of motoriek van je karakter tijdens het spelen, daardoor kun je makkelijker improviseren/inspelen op elkaar en/of inspelen op actualiteiten en/of het publiek.

3 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De inhoud van de voorstellingen van commedia dell'arte-gezelschappen was vaak aards / actueel / weinig erudiet (niet strikt gebaseerd op historische kennis of literatuur).
- Het spelen van karikaturen / stereotypes werd beschouwd als eenvoudig vermaak / volks, niet geleerd.
- Het spel van commedia dell'arte-acteurs was improviserend en/of eerder fysiek dan gericht op het woord (in de renaissance werden dichtkunst en welsprekendheid als verheven kunsten beschouwd).
- De commedia dell'arte-acteurs waren 'uitvoerders' (en in mindere mate 'scheppende' kunstenaars, zoals de schrijvers en schilders aan het hof).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>4 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fysieke / groteske speelstijl – humor – gebruik van maskers – acrobatische acts – Ze dansen het stereotiepe karakter: Capitano (streng), Arlecchino (vrolijk) / Ze hanteren de typerende gebaren/houdingen van de vaste karakters. <p>per juist antwoord</p>		1
<p>5 maximumscore 3 drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – elementen uit etiquette, uitnodiging of buiging – uitdraaiende beweging van benen/voeten – versierende bewegingen, zoals het draaien van de polsen/handen – gebruik van één hoogtelaag (midden) / geen sprongen – het op hakken dansen door de man – het gebruik van de basisposities van ballet <p>per juist antwoord</p>		1
<p>6 maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het antwoord moet de volgende strekking hebben: de boodschap van de overwinning van de Opkomende Zon / de dag (het goede), in de persoon van Lodewijk XIV, op de Nacht (het kwaad), namelijk de edellieden die in opkomst kwamen tijdens de Fronde • deze boodschap komt op symbolische wijze tot uitdrukking door (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – het toneelbeeld: Lodewijk staat centraal / in het midden tussen de (zes) nachtelijke uren / klokken (zwarte wezens). – de belichting: Lodewijk staat in het licht, de nachtelijke uren / klokken in het donker. – het kostuum: Lodewijk draagt kleurige laarzen en de rest van het decor is grijs/zwart en/of de nachtelijke uren (zwarte wezens) zijn zwart. 		1 1

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het stuk is een groots (en langdurend) spektakel (met vele scènes) / met een grote groep spelers) / De opzet van het stuk, uitgaande van muziek en dans is trouw aan de barok 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • eigentijds (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – het interculturele karakter van het gezelschap – postmoderne elementen (vrijelijk citeren) / het eclectische karakter – het doorbreken van de vierde wand 	1
8	maximumscore 3	
	De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:	
	<ul style="list-style-type: none"> • abstractie (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – De dansers gebruiken bewegingen die geen verhalende betekenis hebben. – De dansers/figuren zijn teruggebracht tot basisvormen en/of basiskleuren en zijn daardoor verworpen tot abstracte objecten in de ruimte. – De ruimte is opgebouwd uit geometrische vormen en/of egale kleurvlakken, verwijst niet naar de (natuurlijke / verhalende) werkelijkheid. – De dansers bewegen in of langs geometrische figuren: vierkant, spiraal. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • mechanisatie (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – In deel 1 maken de figuren hoekige bewegingen en/of volgen de figuren looppatronen op het hoekige patroon op de grond alsof ze objecten zijn die een gemechaniseerd parcours afleggen. – In deel 2 volgt de figuur een spiraalvormig patroon op de grond alsof het een vooraf-bepaald gemechaniseerd parcours aflegt. – In deel 1 zijn de bewegingen van de armen en de benen geïsoleerd alsof het machineonderdelen zijn. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • nieuwe mogelijkheden van technologie en uitvindingen: Er wordt voor de kostuums gebruikgemaakt van vernieuwende materialen en vormen uit de industrie/architectuur. / Er wordt gebruik gemaakt van het idee van de mens als machine/robot 	1
9	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het triadisch ballet</i> zet zich af tegen de (kunst)geschiedenis (grijpt niet terug op een stijlperiode) en/of is vernieuwend/gericht op de eigen tijd en/of de toekomst (de nieuwe techniek/mechanisatie vormt een belangrijke inspiratiebron) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het <i>Ballet de la Nuit</i> uit 1653 is geïnspireerd op (de kunst uit) de klassieke oudheid (Grieken en Romeinen, grijpt wel terug op een stijlperiode) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- The Carters presenteren zich in het Louvre, bolwerk van de westerse kunstgeschiedenis, en voegen zichzelf hieraan toe.
- The Carters positioneren zich voor de *Mona Lisa* / presenteren zichzelf met de *Mona Lisa* tussen hen in. Hiermee geven ze aan op één lijn te staan met een van de iconen van de westerse kunstgeschiedenis.
- Zij staan boven aan een grote trap voor een klassiek standbeeld / voor een beeld van de godin van de overwinning (Nikè). Hiermee geven zij aan dat zij een plaats hebben veroverd in de (kunst)geschiedenis / tonen zij hun overwinning.
- The Carters staan voor een Egyptisch (sfynx)beeld. Hiermee geven zij aan dat ze een nieuw hoofdstuk vormen in de lange westerse kunstgeschiedenis.
- The Carters presenteren zichzelf als een koningspaar in het voormalige paleis van Lodewijk XIV (het Louvre) en plaatsen zich op deze manier op één lijn met de machthebbende elite uit de westerse kunstgeschiedenis.
- The Carters presenteren zichzelf voor beroemde schilderijen / historiestukken uit de westerse kunstgeschiedenis en reageren (in pose, tekst, kleding) met hun videoclip op deze kunstgeschiedenis. Zo eisen ze een plek in de kunstgeschiedenis op (emulatio).
- The Carters presenteren zich in de vorm een tableau (freeze) in het museum als kunstwerk in de lijn van de kunstgeschiedenis.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- afwezigheid: Hier dansen verschillende zwarte vrouwen voor het schilderij van keizer Napoleon en zijn witte gevolg. Daarmee wordt een contrast neergezet en wordt onze blik gericht op de afwezigheid van zwarte mensen in dit kunstwerk / in de kunstgeschiedenis 1
- omdraaiing machtsposities (een van de volgende): 1
 - In het schilderij wordt Joséphine tot keizerin gekroond. In de video staat Beyoncé exact voor Joséphine, zij lijkt daarmee de plaats van de keizerin in te nemen en zelf tot keizerin gekroond te worden. Je zou kunnen stellen dat de machtspositie van de witte vrouw wordt overgenomen door die van de zwarte vrouw.
 - In het schilderij is Joséphine geknield en daarmee nederig weergegeven en/of kijkt de beschouwer op haar neer. Beyoncé daarentegen staat trots rechtop / danst zelfverzekerd / wordt vanuit kikkerperspectief gefilmd, zodat we tegen haar (en de andere danseressen) opkijken, daarmee worden de posities omgedraaid van nederig naar trots.
 - Joséphine wordt omgeven door vooral machtige mannen, waar Beyoncé zich door louter zelfbewuste vrouwen laat omringen.

Blok 2 Roemrucht verleden

12 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Met voorwerpen afkomstig uit koloniale gebieden wilde een natie zich profileren als wereldmacht / als koloniale grootmacht.
- Met voorwerpen afkomstig uit exotische, overzeese gebieden wilde een natie zich profileren als voorloper in de wetenschap, verzamelaar van kennis en informatie.
- Met voorwerpen uit oude culturen, zoals de Griekse, de Romeinse of de Egyptische, wilde een natie zich profileren als 'grote beschaving' (gekoppeld aan de bakermat van de westerse beschaving) / wilde een natie (zoals Groot-Brittannië) zich spiegelen aan de grootsheid van deze oude culturen.
- Met voorwerpen uit oude culturen, zoals de Griekse, de Romeinse of de Egyptische, wilde een natie tonen dat het een belangrijke speler was op het wereldtoneel (die middels strijd en/of diplomatie belangrijke kunstvoorwerpen in het bezit heeft gekregen).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

- reden waarom deze objecten niet tot de collectie zouden moeten behoren (een van de volgende): 1
 - De wijze waarop de objecten zijn verworven is discutabel, zoals het in bezit nemen tijdens oorlog of tijdens de kolonisatie.
 - De objecten zijn een belangrijk onderdeel van de geschiedenis van andere landen/culturen dan Groot-Brittannië. Het is daarmee discutabel of ze in Groot-Brittannië getoond moeten worden (ze horen thuis in de collecties van de nationale musea van die landen).
- Deze vraag was in de negentiende eeuw niet aan de orde, want (een van de volgende): 1
 - destijds beschouwden verschillende West-Europese landen zich superieur aan andere gebieden / vroegere beschavingen. Het werd logisch geacht om de hoogtepunten van andere / eerdere beschavingen in de collectie op te nemen om zo een volledige (op het Westen gerichte) geschiedschrijving te tonen.
 - destijds beschouwden verschillende West-Europese landen zich superieur aan andere gebieden. Zij waren van mening dat zij beter voor deze artefacten konden zorgen en/of achtten het hun taak dergelijke collecties te bewaren voor volgende generaties.

14 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Gietijzer kon het bouwproces versnellen (het kon in grote oplage, in mallen / industrieel geproduceerd worden).
- Gietijzer kon het bouwproces goedkoper maken (industriële productie verminderde (geschoold) handwerk of gietijzer betekende inzet van minder materiaal voor steunende elementen).
- Met gietijzer konden relatief grote, open ruimtes worden gecreëerd (vanwege de grote draagkracht is er minder steun nodig).
- Met gietijzer konden ruimtes worden gecreëerd met relatief veel daglicht (er zijn geen dragende muren nodig, de dragende constructie van gietijzer kon worden opgevuld met glas).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (opoffering) Het gebouw is vervaardigd met machinaal geproduceerde onderdelen (zoals gietijzer): volgens Ruskin moeten gebouwen door mensenhanden / ambachtelijk gemaakt worden, om hiermee God te eren.
- (schoonheid) De leeszaal bestaat hoofdzakelijk uit geometrische vormen met weinig versieringen, terwijl volgens Ruskin versieringen belangrijk zijn / afgeleid moeten worden van de (goddelijke) natuur.
- (leven) Het gebouw is vervaardigd met machinaal geproduceerde onderdelen (zoals gietijzer): volgens Ruskin moeten gebouwen door mensenhanden / ambachtelijk gemaakt worden, zodat de arbeider/ambachtsman vrijheid en plezier aan het werken kan beleven.
- (geheugen) De leeszaal is gemaakt in neoclassicistische stijl: een stijl die veel minder dan een stijl als de gotiek te relateren is aan Britse cultuur, terwijl volgens Ruskin een gebouw het culturele verleden van de eigen omgeving moet weerspiegelen.
- (gehoorzaamheid) Het gebouw bevat geen decoratieve gotische elementen en is volgens Ruskin te vooruitstrevend / niet Engels in zijn originaliteit.

per juist antwoord

1

16 maximumscore 3

- een van de volgende: 1
 - In de renaissance profileerden kunstenaars zich als geleerden/ontwerpers/intellectuelen, met een nadruk op kennis van theorie/esthetica en/of kennis van de klassieken, in plaats van als uitvoerders/ambachtslieden.
 - In de renaissance streefden kunstenaars ernaar dat schilder-, beeldhouw- en bouwkunst geschaard werden onder de vrije kunsten/artes liberalis, in plaats van onder de uitvoerende kunsten/artes mechanicae.
- negatieve gevolgen (twee van de volgende): 2
 - De arbeider ervaart gebrek aan autonomie (slaafs volgen van opdracht) en/of heeft geen expressieve vrijheid, want hij is alleen uitvoerder / geen ontwerper.
 - De arbeider kon minder eer halen uit zijn werk, want het persoonlijk vakmanschap werd steeds minder belangrijk (de uitvoering werd veelal machinaal).
 - De arbeider kreeg een lagere status, want er ontstond een hiërarchie waarbij de ontwerper hoger in aanzien stond.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

- Het loslaten van de ruimtesuggestie uit de renaissance blijkt uit (twee van de volgende): 2
 - De bloemen/planten zijn allemaal even gedetailleerd uitgewerkt, ongeacht hun afstand tot de beschouwer.
 - Het lijnperspectief dat in de kapel is toegepast (eenpuntperspectief) is niet consequent doorgevoerd in de wijze waarop de personen links in het vlak staan/knielen.
 - De kapel en de deur zijn in verhouding tot de knielende Galahad erg klein (en de graal juist groot).
 - De golven in het water zijn gelijk van grootte / scherpte, terwijl ze niet allemaal even dichtbij zijn.
 - Bloemen/planten zijn omljnd (alsof ze 'uitgeknipt' zijn) waardoor ze vlak lijken.
 - Patronen op kleding zijn heel gedetailleerd en scherp weergegeven (waardoor veel aandacht gaat naar deze decoratieve elementen).
- Morris moest de wijze van ruimtesuggestie uit de renaissance verwerpen, omdat die was gericht op het (zo realistisch mogelijk) aanbrengen van een rangorde in wat dichtbij en ver weg is (dus in wat belangrijk is en wat niet). Dit ondermijnde Morris' streven naar gelijkwaardigheid 1

18 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De Arthurlegende is gesitueerd in de middeleeuwen, dit sluit aan bij de interesse van romantische kunstenaars voor het verleden (als een vorm van escapisme).
- In de Arthurlegende komen magische/bovennatuurlijke figuren en krachten voor (heksen, enzovoort), dit sluit aan bij de romantische belangstelling voor het bovennatuurlijke.
- In de Arthurlegende speelt religie een rol (heilige graal is afkomstig van Christus), dit sluit aan bij de hernieuwde belangstelling voor religie in de romantiek.
- In de Arthurlegende is sprake van grote contrasten tussen goed (beschavingsideaal) en kwaad/het duistere, dit sluit aan bij de belangstelling voor het verhevigd gevoel in de romantiek.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

twee van de volgende:

- In de romantische visie wordt de kunstenaar gezien als individu/eenling die zijn eigen koers volgt; ook Parsifal moet zijn opdracht alleen vervullen.
- In de opvatting van de romantiek heeft de kunstenaar een speciale verbinding met het hogere/goddelijke / wijst de kunstenaar anderen de weg naar hoger inzicht; ook Parsifal staat in contact met de goddelijke wereld / kan wonderen verrichten (met zijn speer) / is een (onwetend) instrument van een goddelijke wil (en wordt de redder / leider van de gemeenschap).
- In de romantische visie geeft de kunstenaar de voorkeur aan het gevoel boven het verstand. Dat is vergelijkbaar met Parsifal, die als onwetend wordt voorgesteld / wiens onwetendheid in het verhaal hem tot held / redder maakt.
- In de romantische visie werd het als aantrekkelijk gezien als de kunstenaar puur / onbedorven / oorspronkelijk is / dichtbij de natuur staat, net zoals Parsifal puur en onwetend is.
- In de romantische visie is de kunstenaar uniek en de enige die grootse kunst kan scheppen en Parsifal is de enige die de wereld kan redden en tot grootste daden in staat is.
- Bij de romantische kunstenaar gaat het niet om kleine, maar om grote zaken. Hij is net als Parsifal redder van de wereld.

per juist antwoord

1

20 maximumscore 2

- algemene functie: Een leidmotief is verbonden aan een personage / object / gedachte en klinkt in het algemeen wanneer dit personage / object / gedachte op het toneel wordt getoond of wanneer ernaar wordt verwezen 1
- filmfragment: In de scène klinkt het motief om duidelijk te maken dat Amfortas' lijden te maken heeft met Kundry, want doordat hij haar verleiding niet kon weerstaan heeft hij zijn verwonding opgelopen 1

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • verleden (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – (beeld) De camera zoemt in op verroeste of kapotte sporen van gebeurtenissen uit het verleden, zoals een veldslag / omgevallen vuurkorven / kapotte tralies / een skelet. – (geluid) Geluiden als hoefgetrappel en/of metaal dat tegen metaal slaat verwijzen naar de strijd uit het verleden, als een soort echo. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • heden (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – (beeld) De camera volgt de sneeuwvlokjes en een blaadje 'in het nu'. – (geluid) De geluiden die verwijzen naar windvlagen lijken het heden te weerspiegelen: sneeuw en wind. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • toekomst (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – (beeld) Door het in beeld brengen van een omhoog staand zwaard en/of door via de camera de blik richting poort te sturen wordt bij de kijker de suggestie gewekt van een op handen zijnde strijd / op handen zijnd onheil. – (beeld) Door het snel uitzoomen van de camera lijkt het alsof er iets te gebeuren staat wat zich nu nog net buiten het blikveld afspeelt. – (geluid) Het aanzwellend geroffel / de aanzwellende (liggende) tonen aan het einde wekken de suggestie van naderende gevaar, in de toekomst. – (geluid) Geluiden als hoefgetrappel en/of metaal dat tegen metaal slaat kan verwijzen naar een strijd die aanstaande is, de toekomst. 	1

Blok 3 Generaties

22 maximumscore 2

twee van de volgende:

- kleinburgerlijke moraal van de oudere generatie (preutse houding op seksueel gebied / conservatieve fatsoensnormen)
- de gezagsgetrouwe houding / het in stand willen houden van (bestaande) hiërarchische verhoudingen
- de oriëntatie op materiële welvaart / carrière / geld verdienen / economisch succes

per juist antwoord

1

23 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Er is sprake van iconoclasme omdat de eerbiedwaardige symbolen van nationale trots werden verminkt en/of werden ontheiligd door ze te verwerken in (zoiets banaals als) kleding.

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- In de club / op een dancefeest profileren de jongeren zich op de manier die ze wensen door middel van muziek, dans en kleding.
- De club / een dancefeest geeft een zekere bescherming, de jongeren zijn er samen / los van de rest van de maatschappij (en tot op zekere hoogte anoniem).
- In de club / op een dancefeest treffen of zoeken jongeren naar gelijkgestemden, met dezelfde muziek en leefstijl (hierdoor komt een gemeenschappelijke identiteit van jongeren naar voren).

per juist antwoord

1

25 maximumscore 1

Door het gedrag te isoleren wordt het opvallender / krijgt het meer nadruk. / Door personen in een witte ruimte te plaatsen worden ze een soort studieobjecten (van antropologisch onderzoek). / Het heeft een vervreemdend effect, omdat de context is verdwenen (mensen dansen, maar de muziek is nauwelijks hoorbaar / de groep waar in kleding en gedrag naar wordt verwezen ontbreekt).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De recensent doelt op de tendens dat jongeren door het gebruik van onder andere smartphones (en het maken van selfies) een veel groter camerabewustzijn hebben ontwikkeld (en dat daarmee de onbevangenheid waarmee ze zich eerder lieten fotograferen, en waarvan Dijkstra in haar werk gebruikmaakte, verloren kan zijn gegaan).

27 maximumscore 2

- dans (een van de volgende): 1
 - De ouderen lopen gebogen / schuifelen aarzelend / dansen/bewegen los van de muziek / dansen af en toe samen / raken elkaar aan / zoeken steun of balans.
 - De jongeren lopen rechtop / bewegen hun romp pulserend (als een hartslag / uiting van vitaliteit) / In muziek en dans is een duidelijke pulse aanwezig. / Ze bewegen doelgericht en op een lijn (naar voren of achter) / dansen als individuen binnen een groep.
- theatervormgeving (een van de volgende): 1
 - muziek: Bij de ouderen is er nadruk op de sfeer van de muziek, bij de jongeren op het ritme/de beat.
 - muziek: Bij de ouderen speelt een piano, akoestisch en bij de jongeren is er een beat / is er elektronische muziek.
 - toneellicht: Bij de jongeren verdwijnt het spotlicht / het wordt donkerder.
 - toneellicht: Bij de ouderen is het licht warm. Bij de jongeren wordt het licht kouder.
 - decor en licht: Bij de ouderen is het gehele decor belicht, waardoor de afbrokkelende en afbladderende muren zichtbaar zijn. Bij de jongeren wordt het donkerder / vooral spotlicht, waardoor de omgeving minder zichtbaar wordt / waardoor de dansers meer de blik vangen.

28 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- het jonge kind: de eerste stapjes die gezet worden / nog ongecontroleerde bewegingen met voeten en armen / wankel zijn op de benen / de zoekende manier waarop de wereld wordt bekeken / jezelf nog niet kennen / jezelf moeten ontdekken (bewegingen bij de navel) 1
- jongeren: Er is sprake van zoeken/aftasten (in relationele zin: jongen-meisje en jongen-jongen) / Er is sprake van keuze en afwijzing; dit is een gevoelig/broos proces / Er is sprake van groep versus individu en de manier waarop je jezelf durft te zijn in de groep versus wanneer je alleen bent / Er is sprake van ontluikende seksualiteit (kleding uittrekken) en de kwetsbaarheid die daarbij hoort 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- De broosheid in de dansvoorstelling *Broos* kan getypeerd worden als een fysieke kwetsbaarheid (die in elke fase iets anders betekent), te zien aan: ongecontroleerde / wankel / ontdekkende / aftastende bewegingen en/of oriëntatie / desoriëntatie 1
- De broosheid in de foto's van Dijkstra kan getypeerd worden als een psychische kwetsbaarheid, te zien aan: de onzekere/schuchtere/zoekende houding (niet zelfbewust) / de ingetogen mimiek (lichtjes lachen) / een voorzichtige blik (niet uitdagend of stoer) 1

5 Aanleveren scores

Verwerk per examinerator in de applicatie Wolf:

- de scores van de alfabetische eerste vijf kandidaten voor wie het tweede-tijdvak-examen de eerste afname is én
- de scores van alle herkansende kandidaten.

Cito gebruikt beide gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 28 juni te accorderen.

Ook na 28 juni kunt u nog tot en met 1 juli gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

derde tijdvak

Ook in het derde tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw derde-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

- afbeelding 1 Vincenzo Borghini, *Ontwerp voor de voorkant van de triomfpoort op de Canto de 'Tornaquinci* 1565.
- afbeelding 2 vier karakters uit de commedia dell'arte: Capitano, Isabella, Pantalone en Arlecchino, <http://thurrock100.com/characters-of-commedia-dellarte/>, <https://www.museopicassomalaga.org/exposiciones-temporales/arlequin>

- afbeelding 3 Jacques Louis David, *De kroning van keizerin Joséphine*, 1807, [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Coronation_of_Napoleon#/media/File:Jacques-Louis_David_-_The_Coronation_of_Napoleon_\(1805-1807\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Coronation_of_Napoleon#/media/File:Jacques-Louis_David_-_The_Coronation_of_Napoleon_(1805-1807).jpg)
- afbeelding 4 Still uit de videoclip The Carters, *APES**T*, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=kbMqWXnpXcA>
- film 1 *Remake van le Ballet Royal de la Nuit*, uitvoering: L'Ensemble Correspondances, dirigent: Sébastien Daucé. regie: Francesca Lattuada, uitvoering 2017, <https://www.funpic.me/watch?v=hgoouzWghFg>
- film 2 scène met nachtelijke uren uit de *Remake van le Ballet Royal de la Nuit*, uitvoering: L'Ensemble Correspondances, dirigent: Sébastien Daucé. regie: Francesca Lattuada, uitvoering 2017, <https://rinatv.com/v/hgoouzWghFg>
- film 3 *Remake van le Ballet Royal de la Nuit*, uitvoering: L'Ensemble Correspondances, dirigent: Sébastien Daucé. regie: Francesca Lattuada, uitvoering 2017, <https://rinatv.com/v/hgoouzWghFg>
- film 4 Oskar Schlemmer, *Het triadisch ballet*, eerste uitvoering 1922, https://www.youtube.com/watch?v=r4pJlj_bteQ&feature=youtu.be
- film 5 en 6 The Carters, *APES**T*, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=kbMqWXnpXcA>

Blok 2

- afbeelding 1 British Museum, Londen, gebouwd tussen 1823 en 1852, <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-34389372>
- afbeelding 2 de bouw van de leeszaal van het British museum, <https://welcomecollection.org/works/ekwnqwbs/items?canvas=1&langCode=eng>
- afbeelding 3 interieur van de leeszaal van het British Museum, <https://www.telegraph.co.uk/culture/books/10944804/The-Reading-Room-can-save-its-soul-by-telling-its-own-story.html>
- afbeelding 4 William Morris en Edward Burne-Jones: *The Vision of the Holy Grail to Sir Galahad, Sir Bors and Sir Perceval*, ca. 1894, uitgevoerd door Morris & Co., https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Grail_tapestries
- afbeelding 5 en 6 detail van William Morris en Edward Burne-Jones: *The Vision of the Holy Grail to Sir Galahad, Sir Bors and Sir Perceval*, ca. 1894, uitgevoerd door Morris & Co., https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Grail_tapestries
- film 1 Richard Wagner, *Parsifal*, 1882, uitvoering Bayreuth 2012, <https://www.youtube.com/watch?v=c6x3hkz-Wmk>
- film 2 *Game of Thrones*, teaser voor seizoen 8, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=vwmAWOE5F9o>

Blok 3

- afbeelding 1 publiciteitsfoto van The Who, 1965, still uit video, <https://modulationoftheday.home.blog/2020/06/24/the-who-joker-james/>
- afbeelding 2 Rineke Dijkstra, *The Buzz Club/Mysteryworld*, 1996, <https://www.mariangoodman.com/artists/40-rineke-dijkstra/works/39770/>
- afbeelding 3 Rineke Dijkstra, *The Crazyhouse*, 2009, <https://www.mariangoodman.com/exhibitions/119-rineke-dijkstra/>
- film 1 impressie van een avond in 1996 in The Buzz Club, <https://www.youtube.com/watch?v=jnnpNn68UeE>

film 2 Rineke Dijkstra, *The Buzz Club/Mysteryworld*, 1996,
https://www.youtube.com/watch?v=G-kNxcguaMM&feature=emb_logo
film 3, 4 en 5 Conny Janssen Danst, *Broos*, 2019
geluidsfragment 1 geluidsfragment 1. The Who, *My Generation*, 1965,
<https://www.youtube.com/watch?v=qN5zw04WxCc>

(internetbronnen geraadpleegd 18-11 2020, anders vermeld tussen haakjes)

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.